

STICHTING PLATFORM APPÈL KERK EN ISRAËL

om stem te geven aan de kerkelijke opdracht tot onopgeefbare
verbondenheid met het volk Israël

Nieuwsbrief 35, februari 2023

Geachte lezer(es),

Na driekwart jaar zijn we blij u een nieuwe Nieuwsbrief aan te bieden.
Hierin treft u de volgende onderwerpen aan:

Een verslag van de landelijke dag in Utrecht over de schuldbelijdenis van de PKN aan de Joodse gemeenschap en de brochure *Onopgeefbaar verbonden*.

De aanleiding tot deze dag was die schuldbelijdenis van de PKN, uitgesproken door de scriba van de PKN, ds. René de Reuver op 08.11.2020 tijdens de Kristallnachtgedenking in Amsterdam.

De andere aanleiding was brochure, getiteld *Onopgeefbaar Verbonden*, Handreiking voor een kerk breed gesprek over Kerk en Israël die eind 2021 verscheen van de Protestantse Raad voor Kerk en Israël.

Op onze website staan de bijdragen van de sprekers op deze dag die op 28 november in de Mattheüskerk te Utrecht is gehouden.

Van Bart Gijsbertsen en Jan Willem Kirpenstein ontvingen we de aankondiging van een reis naar Chartres, die wij graag aan u doorgeven.

Jak Verwaal schreef de recensie over een boek van Heleen Pasma, *Het Mysterie van Jakob Minor; op weg naar Santiago met de brief van Jakobus*.

Met groot genoegen kondigen wij een studiedag aan over het werk van prof. dr Cees den Heyer, die ons in 2021 is overleden.

Tot slot vermelden we graag de giften die we vanaf juni 2022 tot en met eind januari 2023 mochten ontvangen

Veel leesplezier!

Namens het Platform, Hans Vermeulen

Verslag van de landelijke dag, Schuldbelijdenis en daarna.

Onopgeefbaar verbonden?

op 28.11.2022 in de Mattheüskerk te Utrecht.

Dit verslag is ontstaan op basis van de reacties van enkele aanwezigen.

We stelden hun drie vragen:

1. Waarom bent u naar deze dag gekomen?
2. Wat heeft u van deze dag mee naar huis genomen?
3. Wat gaat u doen met wat u op deze dag gehoord hebt?

Ad 1: Om de aangekondigde sprekers en het thema dat boeit. Vanwege de betrokkenheid vanuit de betrokkenheid bij het Centrum voort Israël studies. En vanwege de interesse en het belang van de relatie tussen jodendom en christendom. Om weer eens gelijkgestemden te ontmoeten met hart voor het Joodse volk en aandacht voor de Joodse wortels van ons eigen geloof.

Ad 2: Er zijn boeiende referaten gehouden. De strijd tegen het antisemitisme moet onveranderd en met nadruk doorgaan. Temeer daar er kerkgangers zijn die soms predikanten antisemitische uitspraken

Colofon

Leden Stuurgroep Platform
(alfabetische volgorde)

Dr. Dick van Arkel, Leusden
Ds. Marja van den Beld, Vught
Ds. Hans Vermeulen, Nieuw-Venep
Dr. Jak Verwaal, Stiens
Drs. Kees de Vreugd,
Nijkerkerveen

Contact

Appèl Kerk en Israël
Kinlozen 47
2152 XB Nieuw-Venep
Tel. 0252-672257
info@appelkerkenisrael.nl

Rek.nr. NL 98 INGB
0009553726 tnv St Platform
Appel Kerk en Israël

www.appelkerkenisrael.nl

De stichting Platform Appèl Kerk en Israël wordt door de Belastingdienst erkend als een Algemeen Nut Beogende Instelling.

horen doen. De kerk spreekt weliswaar vaak mooie woorden, maar waar blijft de praktische inzet? Zeker als het gaat om de inbreng van de Protestantse Raad inzake Kerk en Israël (PRiKI).

Het werd door iemand als jammer ervaren dat er weinig inbreng van andere kerkgenootschappen (CGK) was/is.

Ad 3: Mensen die al actief zijn op het gebied van bestrijding van antisemitisme schrijven hiermee onverminderd door te gaan, andere mensen en organisaties daarop aan te spreken en hen erbij te betrekken. Het Centrum voor Israëlstudies wil doorgaan met de doordenking van de betekenis van de schuldbelijdenis en stimuleren dat organisaties hier studie van blijven maken en groepen gemeenteleden enthousiasmeren hun achterban te informeren over deze dag. Verdergaan met het geven van lezingen, vertellen over het jodendom en de persoonlijke invulling en praktische uitwerking niet vergeten. Meedenken met de redactie van het blad van Nes Ammim.

Speciaal moeten we noemen de bijdrage van een der aanwezigen, waaruit ik enkele belangrijke punten haal die in de toekomst binnen kerk en theologie aanzetten dienen te geven voor veranderingen, bijv. binnen

Liturgie:

- a. doordenking van de plaats van de Tien Woorden in de viering, met de vraag of deze daarin wel thuis hoort. Kunnen deze woorden, aan Israël gegeven, zomaar door de christelijke gemeente gebruikt worden?
- b. Nadere doordenking van de plaats van de Geloofsbelijdenissen in de liturgie, waarin de plaats van Israël gemist wordt.
- c. De indeling van het christelijk OT in overeenstemming brengen met die van het Jodendom

Onderwijs:

- a. Catechese: In vrijwel geen enkele catechesemethode wordt aandacht besteed aan de plaats van Israël binnen de christelijke religie..
- b. Theologische opleidingen: Hebreeuws en Judaïstiek verplicht in het curriculum van de theologische opleiding opnemen.
- c. Judaïstiek in de Permanente Educatie opnemen
- d. Binnen het vak dogmatiek Israël niet als een apart hoofdstuk behandelen maar integreren. Dat zou ook moeten gelden voor de homiletische handboeken.
- e. En kijken naar de inhoud van het Dienstboek
- f. In lezingen en gesprekken gelijkwaardigheid van geloofsbeleving vooropstellen, vertellen over het jodendom en daarbij de persoonlijke invulling en praktische uitwerking daarvan niet schuwen.

Ga met ons mee naar Chartres

DE LANGSTE REIS

In 2016 waren wij twee dagen in de kathedraal van Chartres. Dat was een bijzondere ervaring voor hoofd en hart. Eenmaal weer thuisgekomen bedachten we dat we onze kennis en ervaring ook met anderen zouden moeten delen. Inmiddels doen we dat nu al weer een aantal jaren met kleine reisgezelschappen. De reacties van de deelnemers zijn zonder uitzondering positief. Religieus of juist niet, theoloog of 'leek', historicus of kunstenaar, we horen hen allemaal hetzelfde reageren, stil van verwondering.

Bart Gijsbertsen en Jan Willem Kirpestein

Voor de flyer verwijzen we graag naar onze website en naar de beide organisatoren:

b.gijsbertsen@planet.nl of janwillemkirpestein@gmail.com

Boekrecensie

Heleen Pasma: *Het Mysterie van Jakob Minor; op weg naar Santiago met de brief van Jakobus*. Kampen: Uitgeverij van Warven, 2021. 82 pagina's.

Wie dit boek begint te lezen, moet niet een objectiverende uitleg van de brief van Jakobus in het Nieuwe Testament verwachten. Integendeel, de tekst doet een 'bevindelijk' verslag van een persoonlijke groei. Tegelijk blijkt de tekst van de brief van Jakobus in het leven van de schrijfster tot leven te komen. De schrijfster vertelt van haar levensvraag (p.18) en werkt die levensvraag uit aan de hand van ontmoetingen als pelgrim op weg naar Santiago de Compostella in Spanje. Haar levensvraag – in de woorden van haar vader – is haar hebbigheid, met name in de relationele sfeer. Beeldend zegt Heleen

dat zij grote ogen heeft. Zij kan iemand ontmoeten en wil dan direct peilen of de ander te veroveren is. Als er dan problemen komen, neemt ze geen verantwoordelijkheid voor de gevolgen.

Heleen citeert dan de tekst van Jakobus 1: 12-15. De tekst gaat over verleidingen en daarop ingaan. De woorden van Jakobus leiden dan tot zelfinzicht bij Heleen. Zo komt in ieder hoofdstuk wel een passage van de brief van Jakobus tot leven. Iedere passage staat voor een moment van ommekeer, van vrede vinden na strijd.

Naast een persoonlijke groei wil het boek ook duidelijk pleiten voor de rijkdommen die besloten kunnen liggen in de Joodse wortels van de christelijke traditie. In dit boek volgt de lezer niet het spoor van grote concepten in de theologische leer, bijvoorbeeld wat en hoe is verzoening. Maar al mee wandelend met de schrijver kan de lezer zelf geïnspireerd raken om in de eigen levensvragen een weg te vinden met behulp van accenten uit de Joodse traditie. Die accenten blijken zeer relevant te zijn. Dan pleit Heleen Pasma om voorbij Santiago of Rome ook Jeruzalem te weten.

De tekst van dit boek heeft mij dan ook zeker geraakt. Ik vond het boek daarom een diepe leeservaring. Wie echter meer achtergronden wil weten of debat zoekt over de familieverhoudingen van Jakobus, de broeder van Jezus (of halfbroer of neef) kan beter elders zoeken.

De tekst is daarbij zeer toegankelijk geschreven. Helder en klaar. Er is geen vertoon van belezenheid, geen onnodige uitweidingen. Dan vind ik knap. Ik kon direct als het ware in de kielzog van de hoofdpersoon mee op pelgrimage. Ik neem aan dat de woorden van het boek niet snel tot misverstanden zullen leiden.

Ik heb slechts een kleine opmerking. Op de omslag is een afbeelding te zien van het bijzondere glas-inlood raam van Marc Chagall: Vrede (1974) in de Chapelle des Cordeliers te Sarrebourg, Frankrijk. Dat had Studio Stien wel mogen vermelden. De schrijfster had wellicht dan ook iets kunnen toelichten waarom juist deze bijzondere omslag is gekozen.

Ik wil dit boek van harte aanbevelen. (dr Jakob Verwaal).

Studiedag over het werk van prof. dr. Cees den Heyer

Eind maart 2021 overleed plotseling prof. dr. Cees den Heyer ten gevolge van een auto-ongeluk.

Om zijn betekenis voor de Bijbelse theologie in ere te houden, willen we deze studiedag organiseren omdat wij vinden dat hij dit verdient.

Prof. Cees den Heyer doceerde tot 2002 Nieuwe Testament en Bijbelse Theologie aan de Theologische Universiteit in Kampen. Daarna alleen het laatste vak aan het Doopsgezind Seminarium in Amsterdam. Hij raakte intensief betrokken bij de gesprek Jodendom - Christendom, o.a. onder invloed van Miskotte. In die tijd vond een herontdekking plaats van het Jood-zijn van Jezus. Ook voor Den Heyer betekende dat een ontwikkeling in zijn denken en het van daaruit opnieuw bestuderen van de klassieke dogma's. Uiteindelijk ontkwam hij er niet aan om de weg terug te bewandelen en in de Bijbel op zoek te gaan naar nieuwe bronnen van inspiratie, terug naar de uitleg van de teksten. Deze ontwikkeling baarde opzien bij sommige van zijn collega's die bezwaarschriften indienden bij de synode van de Gereformeerde Kerken. Zowel zijn colleges als zijn boeken hebben vele geïnspireerd. Zijn bijdrage aan het doordenken van de plaats van Israel in de christelijke theologie wordt node gemist.

Met deze nieuwe studiedag willen we zijn werk opnieuw onder de aandacht brengen. O.a zal de vraag zijn of de weg die hij insloeg nu algemeen erkend wordt of nog steeds omstreden is.

Binnenkort informeren we u over datum en plaats van deze studiedag.

Giften

Uw giften zijn voor ons werk onmisbaar. Het is allemaal vrijwilligerswerk, maar er worden natuurlijk kosten gemaakt. Helpt u s.v.p. mee om het werk van het Platform te kunnen voortzetten. Uw giften kunnen worden gestort op het rekeningnummer **NL 98 INGB 0009553726** t.n.v. St. Platform Appèl Kerk en Israël in Nieuw-Vennep met vermelding: **Gift**. De giften zijn aftrekbaar voor de inkomsten belasting.

Van de volgende mensen mochten we in de periode 31.05.2022 tot 31 januari 2023 ontvangen:

B: 100,00; D: 50,00; B: 200,00; B: 10,00; V: 25,00; S-tK: 50,00; W-R: 125,00; B 20,00; V: 25,00

Allen hartelijk dank!